

Трофімчук Н. В.
студент 1-го курсу магістратури
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДНОСИНИ МІЖ АДВОКАТАМИ: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Простежуючи виконання адвокатами покладених на адвокатів Конституцією України та Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» функції захисту та представництва інтересів клієнтів, можна зрозуміти наскільки вони дотримуються етичних правил своєї професії. Головним нормативним актом, в якому втілені професійні норми поведінки адвокатів є Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року. Дані правила включають в себе перелік принципів адвокатської етики, порядок регулювання відносин між адвокатом з іншими учасниками судового провадження, регулювання відповідальності за порушення правил адвокатської етики та інше [1, с. 430].

Так, правила адвокатської етики мають на меті уніфіковане закріплення традицій і досвіду української адвокатури в сфері тлумачення норм адвокатської етики, а також загальновизнаних деонтологічних норм і правил, прийнятих у міжнародному адвокатському співтоваристві.

Крім всього, в правилах адвокатської етики зазначені загальні норми щодо відносин між адвокатами. Питання етичних аспектів відносин між адвокатами детально висвітлено у розділі VI Правил адвокатської етики.

Відносини між адвокатами повинні будуватися не лише на загальноприйнятих нормах поведінки та моралі, засадах ділового етикету таких як: повага, ввічливість, стриманість, пунктуальність, конфіденційність, а й з дотриманням професійних прав адвокатів, принципів адвокатської діяльності, передбачених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики, рішеннями З'їзду адвокатів України, актами РАУ, НААУ.

В статті 51 Правил адвокатської етики, окрім іншого, йдеться про так звану «корпоративну єдність адвокатів». Корпоративна єдність адвокатів вимагає від них взаємної довіри та співпраці на користь їх клієнтів, зокрема уникнення штучного породження чи поглиблення конфліктів між клієнтами. При цьому принцип пріоритетності інтересів клієнта має перевагу перед міркуваннями корпоративної єдності [2]. Проте, ні Правила адвокатської етики, ні Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не надають нам визначення цього поняття. Що ж розуміється під терміном «корпоративна єдність адвокатів»?

Для того, щоб надати відповідь на запитання, що собою уявляє «корпоративна єдність адвокатів» перш за все треба охарактеризувати

наступні поняття: «корпоративність», «корпоративна культура» та інші суміжні поняття.

Згідно з академічним тлумачним словником української мови, корпоративність представляє собою групову замкнутість та відокремленість [3]. Що стосується, поняття «корпоративна культура» то, чимало вчених давали визначення даному явищу, серед яких вдалими є висловлення Є. А. Смірнова та В. Козлова. Є. А. Смірнов зазначив, що корпоративна культура – це система суспільно прогресивних формальних і неформальних правил і норм діяльності, звичаїв і традицій, індивідуальних і групових інтересів, особливостей поведінки персоналу даної організаційної структури, стилю керівництва, показників задоволеності працівників умовами праці, рівня взаємної співпраці і сумісності організації працівників між собою і з організацією, перспектив розвитку [4].

В. Козлов по-іншому розкриває поняття корпоративної культури. Так, на його думку корпоративна культура – система формальних і неформальних правил і норм діяльності, звичаїв і традицій, індивідуальних і групових інтересів, особливостей поведінки працівників даної організаційної структури, стилю керівництва, показників задоволеності працівників умовами праці, рівня взаємної співпраці, ідентифікації працівників з підприємством і перспективами його розвитку [4, с. 49].

Підсумовуючи різні підходи, можна дійти до висновку, що корпоративна єдність адвокатів представляє собою відокремлену групу юристів, з високим рівнем культури їх поведінки, з постійним дотриманням етичних норм у суспільстві, з усвідомленням правових цінностей, з поважним ставленням як до інших учасників «юридичної культури», так і до колег, діяльність яких спрямована на захист прав, свобод та інтересів їх клієнтів, наданні юридичної допомоги особам, які звертаються до них, наданні правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави.

Законодавство також передбачає, що адвокати України повинні визнавати професійний статус не лише своїх співвітчизників, а й адвокатів іноземних держав, які здійснюють адвокатську діяльність в Україні згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та ставитись до них з повагою як до колег [2]. Тим самим, вказуючи, що в відносинах між адвокатами не може бути ніякої дискримінації за національною спрямованістю, крім того, адвокати повинні пам'ятати, що відповідно до Конституції України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів України, всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи.

Відповідно до ст. 24 Конституції України, не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних

та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [5]. Рівність та взаємоповага між адвокатами незалежно від їх певних ознак є невід'ємним елементом як у відносинах між ними, та й всієї адвокатської культури.

Крім загальних етичних засад взаємин між адвокатами, Правила адвокатської етики також містять, так звані «окремі етичні аспекти взаємин між адвокатами» передбачені статтею 51, які саме містять заборони в діях, висловлюваннях, поведінці адвокатів між собою.

Так, адвокат не повинен допускати стосовно іншого адвоката:

- висловлювань, що принижують його честь та гідність, завдають шкоди його діловій репутації, нетактовних та принизливих висловів;
- поширення свідомо неправдивих відомостей про нього;
- спроб схилити клієнта іншого адвоката до розірвання з ним договору про надання професійної правничої (правової) допомоги;
- спілкування з клієнтом іншого адвоката без згоди останнього з приводу доручення, яке їм виконується;
- намагань схилити до укладення договору про надання професійної правничої (правової) допомоги особу, яка прийшла до іншого адвоката (адвокатського бюро, адвокатського об'єднання);
- навмисного введення іншого адвоката в оману стосовно справи, в судовому розгляді якої вони обидва беруть участь, щодо місця і часу проведення судових засідань, результатів розгляду справи судами різних інстанцій, наявності доказів (і намірів їх представити), що в дійсності не існують, намірів свого клієнта, які стосуються предмета спору та ведення справи, умов мирової угоди, що пропонується [2].

Разом з тим, бувають ситуації, коли адвокат порушує правила адвокатської етики, в такому разі адвокат, який помітив порушення правил, повинен застосовувати лише допустимі форми реагування на незаконні або неетичні дії іншого адвоката, передбачені законодавством.

Так, допустимими формами реагування адвоката на незаконну або неетичну поведінку іншого адвоката, якою заподіяна або може бути заподіяна шкода інтересам адвоката, його клієнта, адвокатського об'єднання, бюро, органів адвокатського самоврядування або адвокатури як такої, слід вважати звернення (заяви, скарги) до органів адвокатського самоврядування, наділених дисциплінарними повноваженнями стосовно адвокатів, а також використання інших форм захисту прав і законних інтересів особи, передбачених законодавством України [2].

Що ж стосується міжнародної практики в питанні взаємовідносин між адвокатами, то Загальний кодекс правил для адвокатів країн європейського співтовариства (Кодекс європейських адвокатів) встановлює наступні етичні засади адвокатської етики:

1) дух корпоративної єдності – адвокат, до якого звертається колега з іншої держави-члена, не повинен приймати доручення з питання, в якому він не є компетентним, а у такому разі бути готовим допомогти колезі отримати інформацію, необхідну для того, щоб він зміг дати доручення адвокату, який здатний забезпечити виконання запитуваної послуги;

2) співробітництво адвокатів різних держав-членів – будь-який адвокат, рівень компетенції якого не є достатнім для участі в розгляді будь-якої справи, не повинен приймати вказівки від колеги з іншої держави-члена. Він зобов'язаний допомогти колезі одержати необхідні відомості, що дозволяють йому належним чином дати вказівки адвокату, чий професійний рівень дозволяє надати цю послугу;

3) листування між адвокатами – у разі якщо адвокат має намір надіслати повідомлення адвокату з іншої держави-члена, яке відправник бажає залишити конфіденційним або таким, що не зачіпає будь-якого питання, йому слід чітко про це заявити перед відправленням першого з документів. Якщо майбутній одержувач повідомлення не здатний забезпечити збереження його конфіденційного статусу або статусу такого, що не зачіпає будь-якого питання, йому слід негайно повідомити про це відправника [6].

Таким, чином розглянувши національну та міжнародну практику, можна дійти висновку, що у відносинах між адвокатами повинні бути присутні такі етичні цінності, як: взаємоповага один до одного, пунктуальність, довіра, співпраця на користь клієнту, намагання уникати будь-яких конфліктів та непорозумінь, дотримання встановлених законом правил з обох сторін.

Список використаної літератури:

1. Савчук А. І., Мелех Л. В. Новели правил адвокатської етики. *Травневі правові читання* 07.05.2020 р., Львівський державний університет внутрішніх справ. 2020.– С.430.

2. Правила адвокатської етики: затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09.06.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4>

3. Академічний глумачний словник української мови. Том 4, 1973. URL: <http://sum.in.ua/s/korporatyvnistj>

4. Бакаянова Н. М. Адвокатська етика : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) [Електронний ресурс] / Н. М. Бакаянова, І. О. Кісліцина. Одеса : Фенікс, 2020. 127 с. Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/14725>

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n135>

6. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на

пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кісліцина Ірина Олександрівна**